

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 6 - Number: 21, p. 317-332, Autumn 2022

Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetim Modeli Kapsamında İnan Sınırına İnşa Ettiği Modüler Beton Duvarın Düzensiz Göçe Etkisi* ** *The Impact of the Modular Concrete Wall Built by Turkey on the Iranian Border under the Integrated Border Management Model on Irregular Migration*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1139601>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
02.07.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
02.09.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.09.2022

Asya Studies

Dr. İsmail Hakkı Elçi
İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler
ihelcim@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-3348-4852>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu alışma için herhangi bir çıkar atışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

** Bu makale, yazarın "Türkiye ve İnan Arasındaki Düzensiz Göç Sorunu ve Sınır Güvenliği" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

Öz

21. yüzyılda göçmen sayısındaki büyük artış, devletleri korumacı bir pozisyona itmiş, onları yeni sınır güvenlik stratejileri ve önlemleri geliştirmeye sevk etmiştir. Türkiye, AB ile tam üyelik müzakereleri neticesinde 2006'da sınırlarla ilgili olarak ilan ettiği ulusal eylem planı kapsamında, AB entegre sınır yönetim modeline uyum sağlamayı hedef edinmiştir. Bu hedef kapsamında yeni kurum ve kurullar oluşturulmuş, AB üyeliği çerçevesinde belirlenen eksiklikler, belirli projelerle giderilmeye çalışılmıştır. Türkiye, AB ile uyum sürecini ve kendi güvenlik sorunlarını da göz önünde bulundurarak yeni bir sınır yönetim stratejisi geliştirmeye çalışmış, bu kapsamda sınır güvenliğini arttırmaya yönelik önemli adımlar atmıştır. Bu yeni sınır güvenliği konseptinde hem AB'nin hem de Türkiye'nin en önemli beklentisi ise düzensiz göç geçişlerinin engellenmesi olmuştur. Türkiye bu bağlamda düzensiz göç geçişlerinin en çok yaşandığı İnan sınırına modüler beton duvarı inşasına başlamıştır. Bu makalede Türkiye'nin entegre sınır yönetim modeline uyum abalaları neticesinde İnan sınırına inşa ettiği güvenlik duvarının düzensiz göçü engellemedeki etkinliği ele alınmıştır. Bu amaçla çalışmada karşılaştırılabilir bir yöntem kullanılarak dünyanın çeşitli yerlerindeki sınır duvarlarının ve tellerinin etkinliği tartışılmış ve bu kapsamda Türkiye'nin inşa ettiği sınır güvenlik duvarının etkinliği irdelenmiştir. Çalışmanın önemi; mevcut sınır güvenlik duvarının düzensiz göç problemine olan etkisini konu edinmesi ve literatürde bu konuyu ele alan ok az akademik incelemenin olmasından kaynaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: AB, Türkiye, Sınırlar, Gö, Duvar

Abstract

The huge increase in the number of migrants in the 21st century has pushed states into a protectionist position and led them to develop new border security strategies. As a result of full membership negotiations with the EU, in 2006, within the scope of the national action plan on borders, the aim was to adapt to the EU integrated border management model. Within the scope of this target, new institutions and boards were established, and the deficiencies identified within the framework of EU membership were tried to be eliminated with certain projects. Turkey has tried to develop a new border management strategy, taking into account its harmonization process with the EU and its own security problems, and has taken important steps to increase border security in this context. The most important expectation of both the EU and Turkey in this new border security concept is; irregular migration has been prevented. In this context, Turkey has started the construction of a modular concrete wall on the Iranian border, where irregular migration crossings are most common. In this article, the effectiveness of the firewall that Turkey has built on the Iranian border as a result of its efforts to adapt to the integrated border management model will be discussed in preventing irregular migration.

Keywords: EU, Turkey, Borders, Immigration, Wall

Citation Information/Kaynaka Bilgisi

Elçi, İ. H. (2022). Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetim Modeli Kapsamında İnan Sınırına İnşa Ettiği Modüler Beton Duvarın Düzensiz Göç Etkisi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(21), 317-332.

GİRİŞ

Göç olgusu, insanlık tarihi boyunca insan yaşamının en önemli gerçeklerinden birini oluşturmuştur. İkel dönemde ya da modern dönemde gerçekleşen göçün sebepleri, sonuçları ya da yöntemleri birbirinden farklılaşsa da genel olarak amaç aynı olmuştur; daha iyi şartlarda yaşamak ve hayatta kalabilmek. Göçün amacı değişirse de göçün yoğunluğunda, hızında ve kapsamında meydana gelen değişiklikler farklı zamanlarda farklı etkilere sebep olmuştur. Kendilerine ve hayvanlarına yiyecek bulmak için kuraklık gibi doğal sebeplerle göç eden ve sınırlı sayıda insan içeren göçler, göç veren ya da göç alan bölge için büyük bir sorun oluşturmazken, daha fazla insanın çok daha kısa sürelerde göç edebilmesi, göç veren ve göç alan bölgeler için daha büyük ve kalıcı sorunlar oluşturmaya başlamıştır.

Göç eden insan yoğunluğundaki artışla beraber, göç olgusunun bir sorun hâline dönüşmesi 20. yüzyılın sonlarından itibaren başlamış olsa da asıl olumsuz etkileri 21. yüzyılda hissedilmeye başlanmıştır. 1990'da 153 milyon olan uluslararası göçmen sayısının, 2019'da 272 milyona ulaşarak neredeyse 2 katına çıkması, 21. yüzyılın göç olgusu açısından ne anlam ifade ettiğinin kanıtı niteliğinde olmuştur (UN DESA, 2019).

Göçmen sayısındaki bu artış ulus devletleri korumacı bir pozisyona itmiş; onları özellikle sınır güvenliği anlamında, çok daha farklı olan sınır güvenlik önlemlerini almaya itmiştir. Bu anlamda 21. yüzyılda göçmenlerin en çok yöneldiği Avrupa Birliği ülkeleri yeni sınır güvenlik stratejileri arayışlarına girmiş, bu arayış onları “entegre sınır yönetim modelini” geliştirmeye sevk etmiştir. Sınır güvenliğinde tek bir kurumun görev alıp tek bir yöntemin uygulanmasını ifade eden “entegre sınır yönetimi modeli” özellikle AB'ye üyelik sürecinde aday ülkelerin, uyum sağlaması gereken bir başlık olarak ön plana çıkmaya başlamıştır.

Nitekim sınırlarla ilgili uyum başlığı, AB adaylığı sürecinde Türkiye'nin de uyum göstermesi gereken bir koşul olarak belirmiştir. Bu kapsamda Türkiye, 2006'da sınırlarla ilgili ulusal eylem planını kabul etmiş, AB entegre sınır yönetim modeli ile uyumlu olacak çeşitli girişimler başlatmıştır. Bu girişimlerden en önemlilerinden biri sınır güvenliğini arttırmak ve özellikle düzensiz göçmen geçişlerini önlemek amacıyla İran sınırına örmeye başladığı modüler sınır güvenlik duvarı olmuştur.

Türkiye'de 2019'da toplam 454.662 düzensiz göçmen yakalanmış, bunların yaklaşık 290 binini Afganistan, Pakistan ve Myanmar vatandaşları oluşturmuştur. 2019'a benzer bir şekilde her yıl yakalanan düzensiz göçmelerin yarısından fazlası, İran'ın doğusunda yer alan ve İran topraklarını transit olarak kullanan ülke vatandaşları olmuştur (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022). Bu istatistikler, Türkiye'nin sınır duvarı inşasının en önemli sebebinin göç sorunu olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Bu makale; Türkiye'nin AB entegre sınır yönetimi modeline uyum çabalarını ele almayı ve bu uyumun bir sonucu olarak İran sınırına inşa edilen güvenlik duvarının düzensiz göç akınlarını önlemedeki etkinliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin yeni sınır güvenlik stratejisi ve özellikle de İran sınırına örülen güvenlik duvarının göç konusunda doğuracağı sonuçları ele alan çalışmaların az olması, makalenin önemini ve literatüre katkısını oluşturmaktadır.

Bu amaçla çalışmada öncelikle kısaca AB entegre sınır yönetimi modeli ele alınmış, sonrasında Türkiye'nin AB adaylığı sürecinde bu modele ne şekilde uyum sağlamaya çalıştığı anlatılmıştır. Devamında diğer ülkelerde örülen duvar ve tellerin etkinlikleri ve doğurdıkları sonuçlar ele alınarak Türkiye'nin İran sınırına ördüğü duvar bu örneklerle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Makalede bu anlamda karşılaştırmalı bir metot kullanılmıştır.

AB ENTEGRE SINIR YÖNETİM MODELİ

Entegre sınır yönetim modeli AB'ye üye ülkeler arasındaki sınırların kaldırılmasına, mal, insan ve hizmetlerin serbest dolaşımının sağlanmasına dayanan Schengen Anlaşması'nın imzalanmasından sonra gündeme gelen önemli konulardan biri olmuştur. Serbest dolaşımın sağlanacağı alanda seyahat özgürlüğün güvenli bir şekilde devam etmesi için, bu alanın dış çeperi olan dış sınırların, daha sıkı denetlenmesi durumu önem kazanmıştır. Deyim yerindeyse içteki serbest dolaşım özgürlüğü dış çeperin güvenli olmasına bağlı hâle gelmiştir (Leggeri, 2021; Özler, 2010: 1; Avcı, b.t: 35-36).

Bu amaca ulaşılması için tasarlanan entegre sınır yönetim modelindeki temel hedef; sınırların askeri olmayan, sınır güvenliği konusunda uzman personel ve kolluk gücüne sahip tek bir kurum tarafından yönetilmesi ve korunmasıdır. Yani sınırların yönetim ve korunması farklı birkaç kurum tarafından gerçekleştirilirken, entegre sınır yönetimi modelinde bu kurumların görevi tek bir kurumda içselleştirilerek, koordinasyon ve işbirliği temelinde sınırların yönetilmesi ve korunması amaçlanmaktadır (Avcı, b.t: 35).

Entegre sınır yönetimi 7 Mayıs 2002'de "Towards Integrated Management of The External Borders of the Member States of the European Union" (AB'ye Üye Ülkelerin Ortak Dış Sınırlarının Entegre Yönetimine Doğru) başlıklı belgenin AB Komisyonu tarafından yayımlanmasıyla aktif bir şekilde uygulamaya konulmaya başlanmıştır (European Union, 2002). Bu belgeden sonraki bir dizi çalışma ve plan sonrası 2003'te Selanik'te yapılan Zirve ile sınırların yönetim ve güvenliğini sağlayacak ortak bir birim olan FRONTEX'in kurulması için çalışmalar başlatılmıştır. 26 Kasım 2004'te kurulan FRONTEX, Mayıs 2005 tarihi itibarıyla göreve başlamıştır (FRONTEX, 2022). AB'ye üye ülkelerin dış sınırlarının ortak bir iş birliği temelinde korunması ve yönetilmesini sağlayacak ortak tek bir birimin oluşturulması hedefi bu şekilde gerçekleşmiştir.

AB UYUMU ÖNCESİ SINIR YÖNETİMİ

Mevcut durumda sınır güvenliği ve idaresinde görev alan kurumların bağlı oldukları bakanlıklar farklı olsa da genel olarak sınırların yönetim ve idaresi İçişleri Bakanlığının yetkisindedir. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 254. Maddesinin b bendinde "Sınır, kıyı ve karasularımızın muhafaza ve emniyetini sağlamak" görevi İçişleri Bakanlığının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). Yine aynı kararnamede İçişleri Bakanlığına bağlı İller İdaresi Genel Müdürlüğü başlığı altında yer alan 57. Madde'nin c bendinde; "İl ve ilçelerin idaresine, yardım toplanmasına, taşınmaz mal zilyetliğine ve sivil hava meydanları, limanlar ve sınır kapılarına ait mevzuatın uygulanmasını takip etmek" görevi İller İdaresi Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı 1 Nolu Kararnamesi, 2018). Bunun dışında sınır işlerinin yürütülmesi 5442 Sayılı İller İdaresi Kanunu'nun 11 Maddesinin B bendinde "Vali, memleketin sınır ve kıyı emniyetini ve sınır ve kıyı emniyetiyle ilgili bütün işleri, yürürlükte bulunan hükümlere göre sağlar ve yürütür." görevi amir bakımından valilere verilmiştir (Resmî Gazete, 1949). Genel yetki ve sorumluluk İçişleri Bakanlığında olsa da sınırların güvenliği, iş ve işlemlerin yürütülmesinde görev alan kurumların farklılık göstermesinden dolayı İçişleri Bakanlığı dışında Millî Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı da görev ve yetkilere sahip diğer bakanlıklardır.

Sınır yönetim ve güvenliğinde görev alan kurumlara ve sorumluluklarına bakıldığında (Özler, 2010: 3; Kazel ve Bayartan, 2021: 207-208);

- Sınır Giriş-Çıkışları: Emniyet Genel Müdürlüğü (İçişleri Bakanlığı)
- Sınır Kapılarında Malların Dolaşımı: Gümrük Müsteşarlığı (Ticaret Bakanlığı)
- İran Sınırının 125 km'lik Bölümü: Jandarma Genel Komutanlığı (İçişleri Bakanlığı)
- Irak Sınırının 384 km'lik Bölümü: Jandarma Genel Komutanlığı
- İran ve Irak Sınırlarının belirtilen Bölümleri Dışında Kalan Sınırlar (%87): Kara Kuvvetleri Komutanlığı (Millî Savunma Bakanlığı)
- Deniz Sınırları: Sahil Güvenlik Komutanlığı (İçişleri Bakanlığı) ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı)
- Gıda Güvenliği ve Sağlık İşlemleri: Tarım ve Orman Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı

Bu bağlamda bakıldığında; Türkiye'nin sınır güvenliğinin sağlanması, sınırlarla ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi kurumsal anlamda çok parçalı bir yapı arz etmektedir. Bu parçalı yapının kurumlararası koordinasyon ve eş güdümü azalttığından hareketle sınır güvenliğinin sağlanmasında özellikle düzensiz göçün önlenmesinde bir engel teşkil ettiği sıkça dile getirilmekte, AB nezdinde de en çok üzerinde durulan konu bu durum olmaktadır.

AB'NİN ENTEGRE SINIR YÖNETİM MODELİ VE KATILIM ORTAKLIĞI BELGELERİ İLE İLERLEME RAPORLARINDA BELİRTİLEN TÜRKİYE'NİN SINIR YÖNETİM SİSTEMİNDEKİ EKSİKLİKLER

AB, entegre bir sınır yönetim modeli kurarken sadece üye devletlerle değil, komşu ülkeler ve uluslararası kurumlarla da iş birlikleri gerçekleştirerek bu modelin işlerliğini arttırmaya çalışmaktadır. Ortak dış sınırlarda yer alan Birlik dışı komşu ülkelerle, adaylık sürecinde bu model müzakere edilmiş, bu ülkelerin sınır yönetim modellerinin aynı sisteme entegre edilmesi talep edilmiştir (Akman ve Kılınc, 2010: 15-17). Bu bağlamda uzun bir AB adaylık sürecine sahip olan Türkiye'den de üyelik öncesi sınır yönetimi konusunda tam bir uyum talep edilmiştir.

Türkiye'nin kurumsal anlamda parçalı sınır yönetimi konusu, Türkiye'nin AB adaylık sürecinde sıkça tekrarlanmış, AB uyumu açısından sorunlu bir alan olarak zikredilmiştir. Bu konu 90'lı yılların ilerleme raporlarında ele alındığı gibi günümüz ilerleme raporlarında ele alınmıştır. Sadece ilerleme raporlarında değil; katılım ortaklığı belgelerinde de kısa, orta ve uzun vadede sınırlar konusunda öne sürülen şartlarda bu konu en temel öncelikler arasında sayılmıştır.

Katılım ortaklığı belgelerine bu konu temelinde bakıldığında; 2001 Katılım Ortaklığı Belgesinde "Sınır yönetiminin güçlendirilmesine başlanması ve Schengen Sözleşmesi'nin tam olarak uygulanması için hazırlanılması" şartı orta vadeli öncelikler arasında belirtilmiştir (AB Konseyi, 2001). 2003 Katılım Ortaklığı Belgesi'nde de "Schengen müktesebatının tam olarak uygulanabilmesine hazırlık amacıyla, sınır yönetimine ilişkin AB müktesebatına ve iyi uygulamalara uyum sağlanmasına devam edilmesi" şeklinde olmak üzere 2001'de öne sürüldüğü şekliyle devam etmiştir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2003: 21).

2006 Katılım Ortaklığı Belgesi'nde bu konu biraz daha somuta indirgenmiş, "Türkiye'nin AB sınır yönetimine ilişkin müktesebat ve uygulamalarına uyuma devam etmesi" ibaresi daha açık bir talep haline getirilmiştir. Bu belgede Türkiye'den orta vadede; "profesyonel bir sivil sınır muhafız teşkilatı kurmaya yönelik adımlar atması, sınırların mayından temizlenmesi ve Sınır Yönetimi Ulusal Eylem Planı'nı kabul etmesi ve uygulamaya başlaması" talep edilmiştir (AB Konseyi, 2006).

Bu ibarede yer alan "sivil sınır muhafız teşkilatı" Türkiye'nin sınır yönetimi entegrasyonu konusunda öne sürülen en önemli şart olmuştur. Bu şart Türkiye'nin kendine özel siyasi, askeri ve jeopolitik bölgesel koşulları sebebiyle uygulamakta zorlandığı en temel problemlerden birini oluşturmuştur. 2008 Katılım Ortaklığı Belgesinde de sınır muhafız biriminin kurulması kısa vadeli öncelik ve hedefler arasında sayılırken; parçalı kurumsal yapı yerine, iş birliğine dayalı bütüncül bir kurumsal yapının kurulması orta vadeli hedefler arasında sayılmıştır (AB Konseyi, 2008).

Sivil bir sınır muhafız birliği ve sınırlardan sorumlu tek bir kurumun oluşturulması önceliği ve hedefi katılım ortaklığı belgelerinde bir talep olarak belirtilirken Türkiye'nin bu hedef ve öncelik karşısındaki eksiklikleri ve kaydettiği gelişmeler de ilerleme raporlarında belirtilmiştir.

Türkiye'nin çok kurumlu sınır yönetimi uyumsuzluğu, 2004 AB üyelik sürecinden önce yayımlanan ilerleme raporlarında da zikredilmiştir. 1999 İlerleme Raporu'nda Türkiye'nin sınır yönetimi konusundaki durumu şu şekilde belirtilmiştir (AB Komisyonu, 1999: 37); "Sınırlar konusunda; deniz sınırlarının güvenliğinden İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sahil Güvenlik birimi sorumlu iken kara sınırlarının korunmasından, Kara Kuvvetleri (Millî Savunma Bakanlığı) ve Jandarma (İçişleri Bakanlığı) sorumludur. Gelecekte, sınırlarda görevli farklı kurumların yerine tek bir Sınır Muhafaza teşkilatı kurulması ya da bunların tek kurumda birleştirilmesi düşünülebilir. Bu verimlilik ve koordinasyonun artırılması için önemlidir."

2000 yılına ait ilerleme raporunda parçalı kurumsal eksikliğe ek olarak gözetleme kulelerinin olmayışı gibi fiziki kapasite eksiklikleri de belirtilmiş, yeni gözetleme kulelerinin yapılması ve sınır kapılarının modernize edilmesi gibi taleplerde bulunulmuştur. Eksiklik ve talepler şu şekilde belirtilmiştir (AB Komisyonu, 2000: 47-48); "Sınır güvenliği ile alakalı olarak sınırların güvenliği ve kontrolü hâlâ beş ayrı kurum tarafından yürütülmektedir: Havalimanı ve giriş noktalarında polis, deniz sınırlarında Donanma ve Sahil Muhafaza, "yeşil sınır" olarak adlandırılan sınırlarda Kara Kuvvetleri (örneğin Van'da, bazı alanlarda hâlâ jandarma sınır güvenliğinden sorumludur). Sınır kontrolü tek bir kurumun sorumluluğunda olmadığı gibi sorumlu kurumlar sivil kurumlar da değildir. Gürbulak sınır geçişi yenilenme sürecindedir. Türkiye ile arasında yer alan ve Van ili sınırları dâhilinde bulunan 350 km uzunluktaki dağlar boyunca gözetleme kuleleri yapılacaktır (bu sınır boyunca hâlâ "karakollar" mevcuttur)."

Bu eksiklikleri 2000 ve sonrası ilerleme raporlarında da görmek mümkündür. Örneğin 2014 İlerleme Raporu'nda şu şekilde yer almıştır (AB Komisyonu, 2014: 64);

"Dış Sınırlar ve Schengen alanı ile ilgili olarak Türkiye, sınır denetimi ve güvenliği ile sorumlu tek bir kurum kurulmasını sağlayacak Sınır Güvenliği Kanunu Tasarısı'nı halen kabul etmemiştir. Bu tasarının kabul edilmesine kadar, sınır denetimi ve güvenliğinden sorumlu kurumların kapasitesinin artırılması amacıyla Türkiye somut girişimlerde bulunmalıdır. Sınır güvenliği ve gözetiminde zorunlu askerlik görevini yerine getirenlerin görev alması güvenlik açısından endişe kaynağıdır. Mevcut durumda, entegre sınır yönetimine ilişkin hiçbir mekanizma aktif değildir. Bu açıdan entegre sınır yönetimi modeline dönük somut adımların atılması önem arz etmektedir."

Günümüz Türkiye yönetim sisteminin AB entegre sınır yönetim sistemi ile uyumsuzluğunu görmek açısından; 2019 ve 2021 ilerleme raporlarındaki şu ifadeler dikkat çekicidir;

2019 İlerleme Raporu; “Sınırların denetim ve güvenliğinden sorumlu tek bir sivil birimin kurulmasına dönük yasal çalışmalar, bazı sınırlarda yaşanmakta olan güvenlik kaygıları sebebiyle bekletilmektedir. Ancak, sınır yönetimi ile ilgili sivil kurumların ve kolluk birimlerinin sayısının görece fazla olması ve merkezi bir şekilde oluşturulmamış olması sebebiyle koordinasyon ve eşgüdüm yetersiz kalmaktadır (AB Komisyonu, 2019).”

2021 İlerleme Raporu; “Türkiye, sınır yönetim modelini Avrupa Birliği ile uyumlulaştırmak için, kurumlararası ve uluslararası iş birliğini arttırmalı, Entegre Sınır Yönetimi Modeli'nin kabul sürecini hızlandırmalı ve Entegre Sınır Yönetimi Modeli'nin uygulanmasına dönük, 2006 Ulusal Eylem Planı'nı revize etmelidir. Türkiye'nin buna ek olarak mevcut durumda Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın sorumluluğunda olan "yeşil" sınırdaki sınır yönetiminden sorumlu, askerî olmayan sivil bir sınır yönetim biriminin oluşturulmasına dönük, yeni bir yasal çalışma yapması gerekmektedir (AB Komisyonu, 2021).”

2019 ve 2021 raporlarında aslında Türkiye'nin özellikle sınır yönetiminden sorumlu tek bir kurumun kurulması ve kurumlararası koordinasyonunun artırılmasına yönelik attığı bazı adımlara yer verilmiştir. Ancak bu sefer de atılan adımların atıl olarak kaldığı kurulan kurumların faal ve aktif olmadığı belirtilmiştir. Türkiye'nin sınır yönetimi konusunda attığı adımlar bir sonraki başlıkta ele alınacağından burada yer verilmemiştir.

TÜRKİYE'NİN AB ENTEGRE SINIR YÖNETİM MODELİNE UYUM ÇABALARI

Katılım ortaklığı belgeleri ve ilerleme raporlarında sınırlar konusunda belirtilen öncelik ve hedeflerin, Türkiye tarafından hayata geçirilmesi ve somut adımlar atılması özellikle 2002 sonrasında denk gelmiştir. Bu konudaki ilk adımlardan biri; İçişleri Bakanlığı koordinatörlüğünde göç, iltica ve sınırlar konusunda AB politikaları ile olan uyumsuzlukları tespit etmek için kurulan “İltica, Göç ve Dış Sınırların Korunması Görev Gücü'dür”. Bu oluşum yaklaşık bir yıllık çalışmadan sonra 2003'te sınırlarla ilgili olarak “Dış Sınırların Korunmasına Yönelik Strateji Belgesi'ni” oluşturmuş, Türkiye'nin AB ile olan uyumsuzlukların giderilmesinde izlenecek yolları belirlemiştir. Strateji belgesinde de (Akman ve Kılınc, 2010: 20-22);

- Türkiye'nin sınırların korunması ve gözetlenmesinde sivil ve profesyonel bir kolluk gücünün görev alması,
- Sınırlarla ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinde İçişleri Bakanlığı'na bağlı tek bir kurumun kurulması fikri önerilmektedir.

Bu iki öneri günümüze kadar AB'nin Türkiye'den sınırlar konusunda talep ettiği en temel iki öncelik ve hedeflerden olmuştur.

Strateji belgesinden sonra en önemli adımlardan biri de İngiltere-Fransa Konsorsiyumu ile “Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin Uygulanmasına Yönelik Bir Eylem Planının Hazırlanmasına Destek Vermek” adlı bir projenin uygulamaya konulması olmuştur. AB Komisyonu tarafından da kabul edilen ve AB tarafından mali olarak desteklenen bu proje, 19 Temmuz 2004 yılında başlamıştır (T.C. Başbakanlık, 2006: 33-34; Akman ve Kılınc, 2010: 20-22). Projenin temel amacı; Türkiye'nin sınır yönetimi konusundaki mevzuatını uyumlaştırmak, entegre sınır yönetimi konusunda personelin ve diğer fiziki koşulların kapasitesini arttırmak ve Türkiye'nin entegre sınır yönetimi stratejisini belirlemek olmuştur. Bu proje sonunda, acilen gerekli finansman miktarı, personel eğitimi, ekipman kapasitesi ve satın alımı gibi temel önceliklerin ortaya konulması hedeflenmiştir (T.C. Başbakanlık, 2006: 33-34). Nitekim bu proje sonunda “Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin Uygulanmasına Yönelik Ulusal Eylem Planı” oluşturulmuş, bu da 2006 yılında Başbakanlık tarafından onaylanmıştır. Bu plana aşağıdaki projeler de kaynaklık etmiştir (T.C. Başbakanlık, 2006: 33-37);

- Sınır Polisi İçin Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi Twinning Projesi
- Vize Politikası ve Uygulaması Twinning Projesi
- İltica-Göç Twinning Projesi
- İnsan Ticareti ile Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi

2006 Ulusal Eylem Planı'nda da önce sınırlar konusundaki AB müktesebatı ile olan uyumsuzluklar ve Türkiye'nin mevcut sınır yönetimindeki eksiklikler tespit edilmiş, sonrasında bunların kısa, orta ve uzun vadede nasıl giderileceği ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Eylem planı günümüze kadar sınırlar konusunda izlenecek yol ve eylem planında hedeflenen önceliklerin yerine getirilmesini sağlayacak kurumların temel altyapısını oluşturmuştur (T.C. Başbakanlık, 2006).

Eylem planından sonra diğer önemli adımlardan biri; 2006 Eylem Planı'nda belirlenen hedefleri gerçekleştirmek için kurulan kurul ve kurumlardır. 2010'da Başbakanlık Genelgesi ile "Entegre Sınır Yönetimi Koordinasyon Kurulu" kurulmuştur (Resmî Gazete, 26 Mayıs 2010: Sayı 27592). Gümrük Müsteşarlığı, Dışişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve İller İdaresi Genel Müdürlüğü adına yetkili kişilerin katılımı ile oluşturulan bu kurulun temel amacı; Entegre Sınır Yönetimi modeline ilişkin; Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin Uygulanmasına İlişkin Ulusal Eylem Planı, Dış Sınırların Korunmasına İlişkin Strateji Belgesi, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine Yönelik Ulusal Program, Reform İzleme Grubu Kararları, İlerleme Raporları, Katılım Ortaklığı Belgeleri gibi ulusal ve uluslararası belgelerde yer alan hedeflere ulaşılması için belirli bir plan ve politika oluşturmak, kamu kurumları tarafından yapılması gereken unsurların uygulanmasını denetlemek ve değerlendirmek, koordinasyon ve iş birliğini geliştirmek şeklinde belirlenmiştir. Kurulun bu görev ve sorumlulukları yerine getirmek için yılda en az iki defa toplanması kararlaştırılmıştır (Resmî Gazete, 26 Mayıs 2010: Sayı 27592).

Kurulun oluşturulması dışında İller İdaresi Genel Müdürlüğü altında Sınır Yönetimi, Dış İlişkiler ve Proje Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. Daha önce İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığı'na bağlı olan Sınır Yönetim Bürosu, 20.03.2015 tarihinde İller İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlanmış, 29.04.2015 tarihinde de statüsü başkanlığa yükseltilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2015).

Bu noktada belirtilmesi gereken en önemli çalışmalardan biri AB'nin sürekli eksikliğinden bahsettiği kurumlararası koordinasyon ve eşgüdümü sağlayacak tek, merkezi bir kurumun olmayışı konusu ilk defa koordinasyonun sağlanması görevinin İller İdaresi Genel Müdürlüğü'ne verilmesi ile yapılmıştır. Bu görev de AB fonları ile desteklenen ve yine İller İdaresi Genel Müdürlüğü altında kurulan Ulusal Koordinasyon ve Ortak Risk Analiz Merkezi (UKORAM)'ne verilmiştir (İller İdaresi Genel Müdürlüğü, 2022b; AB Başkanlığı, 2021).

Ancak UKORAM, Entegre Sınır Yönetimi Koordinasyon Kurulu ve Entegre Sınır Yönetimi Uygulama Kurulu gibi kurum ve kurulların oluşturulması AB nezdinde olumlu adımlar olarak takdir edilse de bu kurum ve kurulların faaliyete geçmediği ya da toplanmadığı gibi gerekçelerle eleştirilmektedir (AB Komisyonu, 2019; AB Komisyonu, 2021).

Bütün bu çalışmalar dışında yine sınır yönetiminde merkezileşme kapsamında Şubat 2021'de, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile on bir sınır bölgesinde (çoğunlukla ülkenin doğusunda) sınır yönetimi sorumluluklarını valilerden devralan Hudut Mülki İdare Amirliği'nin kurulması da çok önemli bir gelişmedir. Bütün çalışmaların özet tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Entegre Sınır Yönetimi Kapsamında Türkiye'nin Yaptığı Önemli Çalışmalar

Entegre Sınır Yönetimi Kapsamında Günümüze Kadar Yapılan Çalışmalar

İltica, Göç ve Dış Sınırların Korunması Görev Gücü kuruldu.

Dış Sınırların Korunmasına Yönelik Strateji Belgesi yayımlandı.

- Entegre Sınır Yönetimi Twinning Projesi yürütüldü.
- Sınır Polisi İçin Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi Twinning Projesi yürütüldü.
- Vize Politikası ve Uygulaması Twinning Projesi yürütüldü.
- İltica-Göç Twinning Projesi yürütüldü.
- İnsan Ticareti ile Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi yürütüldü.

2006 Ulusal Eylem Planı kabul edildi.

Entegre Sınır Yönetimi Koordinasyon Kurulu oluşturuldu.

Entegre Sınır Yönetimi Uygulama Kurulu oluşturuldu.

Entegre Sınır Yönetimi Yol Haritası ve Kurumlararası İşbirliği Protokolü hazırlandı.

Entegre Sınır Yönetim Görev Gücü kuruldu.

Mayıs 2012 tarihinde T.C. Dışişleri Bakanlığı ve Frontex arasında bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

Bulgaristan ve Yunanistan ile kolluk iş birliğine yönelik üçlü ortak temas merkezlerine ilişkin protokol akdedilmiştir. Ekim 2012'de, Gürcistan ile sınır geçişlerinin kolaylaştırılması amacıyla kara sınırı geçiş noktalarının müşterek kullanımına ilişkin bir anlaşma imzalanmıştır. Veri alışverişi, FRONTEX ve

Türkiye arasında imzalanan 2012 mutabakat zaptı çerçevesinde Ağustos 2013'te başlamıştır.

2013 başı itibarıyla 65 yeni sınır karakolu oluşturulmuş, 150 gözetim kulesi yenilenmiş ve sınır devriyesi için 1150 kilometrelik yol yapılmıştır.

Sınır Yönetimi Alanında Kurumlararası İş Birliği ve Koordinasyon Hakkında Yönetmelik'in Mart 2016'da kabul edildi.

Ulusal Koordinasyon ve Ortak Risk Analiz Merkezi (UKORAM) yasal olarak kurulmuştur ve faaliyetlerine başlamıştır.

"Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan arasındaki Polis ve Gümrük İş Birliği Ortak Temas Merkezi Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Anlaşma, Türkiye tarafından 10 Mart 2016 tarihinde, Yunanistan tarafından Nisan 2016'da ve Bulgaristan tarafından Şubat 2016'da imzalanmıştır."

"Sınır yönetiminde yer alan devlet kurumlarının çalışmalarının koordinasyonu İller İdaresi Genel Müdürlüğüne devredildi."

"Şubat 2021'de, 11 sınır bölgesinde (genellikle doğu sınırlarında) sınır yönetimi sorumluluklarını valilerden alan Hudut Mülki İdare Amirliği kurulmuştur. Bu girişimin temel amacı, sınır yönetimi konusunda koordinasyonun, İller İdaresi Genel Müdürlüğü gözetiminde, merkezi olarak güçlendirilmesidir. Ayrıca, İçişleri Bakanlığının düzensiz göç konularından sorumlu iki daire başkanlığı, 2020'de tek bir daire olarak Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Daire Başkanlığı adı altında birleştirilmiştir."

Kaynak: (AB Komisyonu, 2011: 92; AB Komisyonu, 2012: 97; AB Komisyonu, 2013: 67; AB Komisyonu, 2016: 81-82; AB Komisyonu, 2021: 53)

Tabloda yer alan projeler daha çok eksikliklerin tespitine ve bunların nasıl giderileceğine yönelik yürütülürken, bu eksikliklerin giderilmesi ve önerilerin uygulanmasına yönelik projeler de yürütülmektedir. Bunların bazılarının finansmanı Türkiye tarafından karşılanırken, bazıları yine AB tarafından karşılanmaktadır. Eksikliklerin giderilmesi ve önerilerin uygulanmasına yönelik yürütülen bazı projeler de aşağıdadır (İller İdaresi Genel Müdürlüğü, 2022b);

- Türkiye-Yunanistan-Bulgaristan Sınırında Elektro-Optik Gözetleme Kulesi Tedariki
- Türkiye'nin Doğu Sınırlarında Elektro-Optik Gözetleme Kulesi Tedariki (Aşama 1-2)
- Türkiye-Yunanistan-Bulgaristan Sınırında Keşif Gözetleme Aracı Tedariki
- Pasaport Giriş – Çıkış Damga Cihazlarının Tedariki
- Türkiye'nin Güneydoğu Sınırlarında Termal Kamera Tedariki
- Türkiye-Yunanistan-Bulgaristan Arasında Bölgesel İşbirliği Projesi (Aşama 2)
- Türkiye'de Sınır Yönetiminin Desteklenmesi Projesi Aşama II
- Van İlinde Yerinden Edilmiş Kişilerin Ekonomik ve Sosyal Entegrasyonu Toplum Merkezleri Projesi

Daha önce de söylendiği üzere AB tarafından Türkiye'den talep edilen en önemli iki öncelik; merkezi, sivil bir kurumun oluşturulması ve sivil bir kolluk gücünün oluşturulmasıdır. Bunlardan birincisi için; İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nün koordinasyon ile ilgilenmesi adımı bir ilk adım niteliği oluştururken sivil bir polis gücünün oluşturulması için henüz personel eğitimi dışında hiçbir adım atılmamıştır. Bunda genellikle doğu sınırlarının dağlık ve engebeli olması, komşu ülkelerin ve bölge ülkelerinin sık sık siyasi istikrarsızlıklar yaşaması gibi sebepler etkili olmuştur (Özler, 2010: 4). Doğu ve Güneydoğu'daki sınır güvenliğinin oluşturulacak sivil güvenlik birimine devredilmesi bu sebeplerden dolayı riskli görülmekte ve bu adımın atılmasında gecikmeler yaşanmaktadır. Bu durumun aşılması için 2006 Ulusal Eylem Planı'nda şöyle bir öneri sunulmaktadır (T.C. Başbakanlık, 2006: 47);

"Türkiye'nin doğu sınırlarına göre daha uygun şartlara sahip olması nedeniyle, görev ve yetki devrine batı sınırlarından başlanmalıdır. Bu yöntem, geçiş döneminde daha az risk alınmasını ve yeni teşkilat için daha kolay tecrübe kazanılmasını sağlayacaktır. Doğu sınırlarında devir güçlü bir tecrübeyi gerektireceği gibi, bölgedeki muhtemel gelişmelere göre yeniden değerlendirmeye ihtiyaç duyulabilecektir."

Sonuç olarak Türkiye tıpkı göç politikaları alanında olduğu gibi sınır politikaları alanında da AB müktesebatı ve AB sınır uygulamalarına uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu da Türkiye'nin hemen hemen bütün sınırlarda yeni bir sistem oluşturmasını ve kökten bir değişime gitmesini zorunlu kılmaktadır. Yukarıda da anlatılan ve 2000'lerin başından günümüze kadar yapılan çalışmalardan da anlaşılacağı üzere Türkiye sınır yönetim modeli konusunda büyük bir çaba içindedir ve bunda AB'ye

üyelik hedefi en önemli etkidir. Bu dönüşüm anlaşılmadan ya da anlatılmadan Türkiye'nin sınırları ile ilgili herhangi bir konunun ele alınması mümkün değildir.

ENTEĞRE SINIR YÖNETİMİNİN YANSIMASI: MODÜLER BETON DUVAR İNŞASI VE ELEKTRO OPTİK GÖZETLEME SİSTEMİ KURULUMU

Türkiye, son dönemde İran sınırında özellikle düzensiz göç tehdidinin artması ile beraber, sınır güvenlik önlemlerini arttırmıştır. Sınırlarda ve hudut kapılarında yapılan modernizasyon ve yenileme çalışmaları, yeni yapılan sınır fiziki güvenlik sistemleri ve sınır aydınlatma sistemleri ile sınır güvenliği sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmalar da yine Türkiye'nin AB entegre sınır yönetim modeline geçme çabaları kapsamında yapılmaktadır.

Fiziki sınır güvenlik sistemleri altında son dönemde İran sınırına örülen duvar, düzensiz göçmen geçişlerini kontrol altına almaya ve engellemeye yönelik en önemli adımlardan birisidir. Fiziki sınır güvenlik sistemleri kapsamında sadece duvar değil, duvar ile beraber fens telleri de döşenmekte, devriye yolları ve engelleyici hendekler de yapılmaktadır. İçişleri Bakanlığı ile Toplu Konut İdaresi arasında 30.12.2016 tarihinde "Acil Sınır Fiziki Güvenlik Sistemleri Yapılmasına Dair Protokol" imzalanmış, bu protokol kapsamında ilk olarak Ağrı ve Iğdır illerinin İran ile paylaştığı sınıra 144 km modüler beton duvar, beton temelli fens teli ve devriye yolu yapılması kararlaştırılmıştır (Bozkurt, 2018: 19-22; Ağrı Valiliği, 2018). Bu kapsamda 2017'de ilk olarak Iğdır sınırına 54 km, sonrasında Ağrı sınırına 84,5 km modüler beton duvar örülmüştür. Duvar ile beraber gözetleme kuleleri, aydınlatma sistemleri, kamera ve sensörlerden oluşan sınır gözetleme sistemleri de kurulmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2021).

Sadece Ağrı ve Iğdır sınırı değil daha sonra yapılan protokollerle Van ve Hâkkari sınırlarına da duvar örülmeye başlanmıştır. Van sınırı için ilk olarak 64 km, Hâkkari sınırı için 43 km'lik modüler duvar örülmesi planlanmıştır (Van Valiliği, 2021; Hâkkari Valiliği, 2019; Savunma Sanayi Dergilik, 2020). İran ile toplam 454 km'lik sınır uzunluğu düşünüldüğünde, 4 ilde yapılan ve yapılması planlanan 245 km'lik modüler beton duvar çalışması ile İran sınırının yarısından fazlası duvar ile örülmüş olacaktır (İçişleri Bakanlığı, 2021).

Modüler beton duvar, fens teli ve hendek önlemleri dışında ikinci önemli sınır güvenlik çalışması; gözetleme kapasitesinin yeni teknolojik sistemlerle artırılmasıdır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için de yine bazı projeler yürütülmektedir. Bunların bazılarının finansmanını Türkiye karşılarken bazıları da AB ile ortak fonlarla yürütülmektedir.

Bu projelerden en önemlilerinden birisi "Türkiye'nin Doğu Sınırlarında Elektro-Optik Gözetleme Kulesi Tedariki (Aşama 1-2)" projesidir. Projenin birinci aşamasında doğu sınırlarında kullanılacak elektro-optik gözetleme kulelerinin tedariki gerçekleştirilirken ikinci aşamasında Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ait hudut birliklerinde görevli yaklaşık 800 personele sınır gözetim, kontrol ve mevzuat eğitimi verilmesi planlanmaktadır (Bozkurt, 2018: 25; İller İdaresi Genel Müdürlüğü, 2022). Günümüzde proje kapsamında (İçişleri Bakanlığı, 2021; TRT Haber, 2021);

- 141 Gözetleme Kulesi
- 109 Haberleşme Kulesi
- 85 Komuta Kontrol Merkezi
- 329 Adet Kablosuz Sensör Sensör Seti

kurulması planlanmaktadır. Proje kapsamında amaçlanan yukarıdaki gözetleme sistemi bileşenlerinin büyük bir kısmı tamamlanmıştır. Gözetleme kapasitesinin artırılmasına yönelik bu projenin toplam maliyeti yaklaşık 1 milyar 100 milyon liradır (İçişleri Bakanlığı, 2021).

Entegre sınır yönetimi kapsamında yapılan bu çalışmalarda belki de en önemlisi komuta kontrol merkezlerinin kurulmasıdır. Bu merkezler sensör setleri, gözetleme kuleleri ve haberleşme kulelerinden gelen verilerin ulaştığı tek merkez olacak, bu merkezler ulaşan veriye göre sınırlardan sorumlu personel ve kurumlararası koordinasyonu sağlayacaktır (İçişleri Bakanlığı, 2021). Entegre sınır yönetiminin en temel amaçlarından biri olan tek merkezlilik ve kurumlararası koordinasyon bu sayede bir adım daha ileri götürülmeye çalışılacaktır.

Gözetleme ve kontrol kapasitesinin artırılmasına yönelik AB ile ortak yürütülen bir diğer önemli proje "Türkiye'de Sınır Yönetiminin Desteklenmesi Projesi Aşama 1-2" projesidir. Bundan önce bahsedilen proje daha çok gözetleme kapasitesinin artırılması ile ilgiliyken bu proje büyük oranda sınır yönetimi ve kontrol kapasitesinin artırılması ile ilgilidir. Projenin birinci aşamasında havalimanı ve sınır geçişlerinin bulunduğu sekiz ile ihtiyaçlarına göre; 30 adet pasaport okuma cihazı, 25 adet pasaport inceleme ekipmanı ve 120 adet seyahat belgesi ilk inceleme ekipmanı gönderilmiştir. İkinci aşamada ise

sınır kapılarında görevli 101 katılımcıya sınır yönetimi konusunda eğitim vermek amaçlanmıştır; Ankara, Antalya, Gaziantep, Hatay, Iğdır, İstanbul, Kilis, Mardin, Mersin, Muğla, Şırnak, Van valiliklerine gönderilmek üzere sınır geçiş noktalarına 170 adet pasaport okuma cihazı, 125 adet belge inceleme ekipmanı ve 1000 adet belge inceleme UV (Ultra Violet) ışık ekipmanı tedarik edilmiştir (Bozkurt, 2018: 26-27).

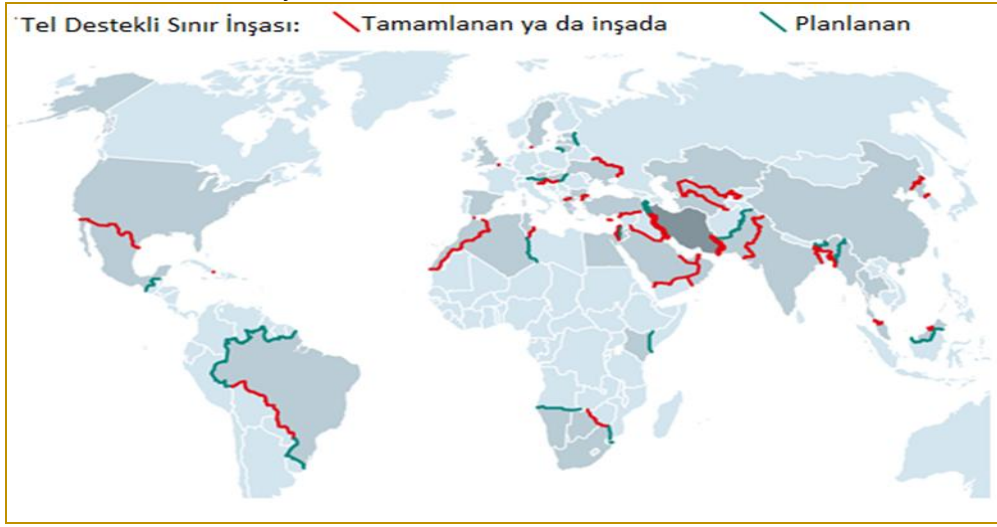
Yönetim kapasitesinin geliştirilmesi kapsamında en önemli adımlardan biri olan Hudut Mülki İdare Amirliği unvanının getirilmesi ve buna dair eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir. Daha önce de söylendiği üzere entegre sınır yönetimi kapsamında sınır yönetimindeki çok başlılığı azaltmak amacıyla 2021'de 70 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. Maddesi ile "Hudut Mülki İdare Amirliği" unvanı getirilmişti (Resmî Gazete, 2021, sayı: 31387, 70 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi). Bu unvan getirilmeden önce bu amirliği üstlenecek kişilere İller İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonluğunda çeşitli hizmet içi eğitimleri verilmiştir (Bozkurt, 2018: 27).

SINIR DUVARLARININ DÜZENSİZ GÖÇ AKINLARINI ENGELLEMEDEKİ ETKİNLİĞİ VE DÜNYADAKİ ÖRNEKLERİ

Türkiye'nin entegre sınır yönetimi kapsamında kurumlararası iş birliği ve tek merkezliliğe geçme çabalarını bir tarafa koyarsak, İran sınırı ile ilgili yaptığı en önemli ve etkili çalışma sınıra modüler beton duvar örmesi ve teknolojik araçlarla gözetleme kapasitesini arttırmasıdır. Bu paralelde şu sorunun sorulması önem arz etmektedir; Sınıra örülen duvar düzensiz göçü engellemede etkili bir güvenlik politikası olabilecek midir?

Bu sorunun cevaplanması güvenlik mi diplomasi mi sorunsalını bir nebze olsun aydınlatmakta ve bu da çalışmanın ana konusu olan İran ile düzensiz göç konusunda geliştirilebilecek diplomatik iş birliğinin önemine ışık tutmaktadır.

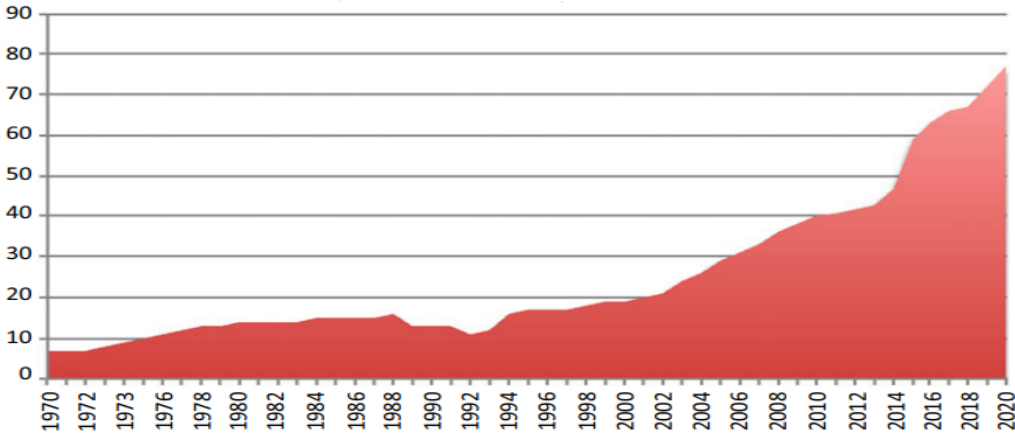
Sınır duvarlarının düzensiz göç, terör, organize suçlar, uyuşturucu ve sınır kaçakçılığı gibi güvenliği tehdit edici durumları ne derecede etkilediği konusunda iki taraflı bir çatışma mevcuttur. Bahsi geçen tehditlerin önlenmesinde sınır duvarlarının etkinliği üzerine yapılan tartışmalarda belirli konularda yüksek bir konsensüs varken düzensiz göç konusunda tam bir ayrışma vardır. Bazı çevreler duvarların düzensiz göç akınlarını etkin bir şekilde engellediğini savunurlarken bazı çevreler bu yöntemin sadece düzensiz göç akınlarını geciktirdiğini ve göç rotalarını değiştirdiğini ileri sürerek sınır duvarlarının bu konuda kullanışsız olduğunu iddia etmektedirler (Vernon ve Zimmermann, 2021: 47-50; Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 11-46; Cohen, 2019; Deniz, 2021; Vernon ve Zimmermann, 2021: 49-51). Bütün bu sınır güvenlik önlemlerinin bazı çevrelerin ekonomik çıkarlarına hizmet eden araçlar olmakla beraber, göç konusunu engellemede başarısız olduklarını ileri sürmektedirler. Bu iddialarını geçmişten ve özellikle 21. yüzyıldan örnekler göstererek desteklemeye çalışırlar. Yaklaşık 50 yıllık bir zaman aralığında düzensiz göçü önlemek için inşa edilen duvarların sayısında görülen artışla beraber, düzensiz göçmen sayısı ve ülkeler arası geçişlerin de arttığını öne sürerek duvarların etkisizliğini ortaya koymaya çalışırlar (Vernon ve Zimmerman, 2021: 47-50; Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 11-46; Cohen, 2019; Deniz, 2021; Vernon ve Zimmermann, 2021: 49-51). Özellikle 21. yüzyılda duvar örmenin yeni ve en çok başvurulan sınır güvenlik önlemi olarak ön plana çıkması bu tartışmaları çok daha ön plana çıkarmaktadır.

Şekil 1: Sınır Telleri ve Duvarları Haritası

Kaynak: The Economist, 2015

Sınır duvarlarının etkinliği konusundaki tartışmalar çalışmanın konusu dışında kaldığından bu kısa bilgi ile yetinilecektir. Bu tartışmalarda düzensiz göç-duvarlar arasındaki ilişkinin ortaya konulması açısından en aydınlatıcı veriler dünyada sınırlara örülen duvarlar konusundaki istatistiklerdir.

Dünyada örülen duvar istatistiklerine bakıldığında özellikle 21. yüzyılda bu duvarların önemli bir ölçüde arttığı gözlemlenmektedir. Yaklaşık son 50 yıldaki duvar inşalarına bakıldığında İsrail'in 1973'te Suriye'nin Golan Tepeleri'ne ördüğü duvar sonrasında olacak artışın ilk adımlarından birini oluşturmakta ve bu konuda İsrail dünyada sınıra duvar örme konusunda önemli bir odak meydana getirmektedir (Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 17). 1968 ile 2018 arasında bakıldığında çok hızlı bir yükselme görülmekte, yükselme oranının da en çok 21. yüzyılda yaşandığı izlenmektedir (Bkz. Grafik 14). 2004'te dünya genelinde 17 sınır duvarı varken 2005'te bu sayı 21'e çıkmıştır. En çok artış 2014-2015 arasında yaşanmıştır. 2014'te 42 olan duvar sayısı 2015'te 56'ya çıkmıştır. Bu duvarların büyük bir kısmı, Avrupa devletleri tarafından inşa edilmişken; duvarların inşa edilmesinin dayandığı en önemli sebep, düzensiz göç olmuştur. Özellikle Suriye İç Savaşı kaynaklı göç akınlarının 2015'te yoğunlaşmasından sonra 9 AB üyesi ülke sınıra tel örmüşlerdir (European Union Agency, 2020: 13; Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 17-20).

Tablo 2: 1970'den 2018'e Kadar Dünya Genelinde Sınırlara Örülen Duvarların Artış Seviyesi

Kaynak: Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 17; Vernon ve Zimmermann, 2021: 46

Örülen duvarlar birçok tehdidi engellemek için örülse de çoğunun asıl örülme sebebi de bellidir. Hemen hemen hepsi tek bir tehdidi önleme yerine birçok tehdidi önleme amacı ile inşa edilirken, inşa

edilme sebebi olarak tehditler sıralandığında biri çok ön plana çıkmaktadır ve bu da duvar inşasının temel sebebini oluşturmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde dünyada 1968-2018 arasında örülen sınır duvarlarının 38'i düzensiz göçün önlenmesi amaçlı inşa edilmiş ve bu sayı ile göç duvar inşasında birinci sebep olarak ön plana çıkmıştır (Bkz. Tablo 35). Sayı dışında yüzde olarak bakıldığında %33 ile yine göç temel sınır inşa sebebi olarak ön plana çıkmaktadır (Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 11-46; European Union Agency, 2020: 11-15).

Tablo 3: Sınırlara İnşa Edilen Duvarların Temel Örülme Sebebine Göre Sayısallaştırılması

Sınır Güvenlik Duvarı İnşasının Temel Sebebi	İnşa Edilen Duvar Sayısı
Göç	38
Terör	22
Kaçakçılık	19
Uyuşturucu	12
Toprak ve Sınır Anlaşmazlıkları	13
Militan Girişi	6
AB Dış Sınır Belirlenimi	2
Bölgesel İşgaller	2
Hayvan Sağlığı	1
Kaçak Avlanma	1

Kaynak: Benedicto, Akkerman ve Brunet, 2020: 19; European Union Agency, 2020: 13

Buna karşılık 1968 ile 2018 uluslararası göç istatistiklerine bakıldığında güvenlik duvarlarının göçü tamamen engellemekten ziyade rotayı değiştirdiği ve yükü başka ülkelere yıktığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Hatta bu çoğu kez göçmenlerin daha bu engelleri aşmak adına daha zor koşulları denediği ve bunun da daha fazla göçmen ölümüne yol açtığını ortaya koymaktadır (Jones, 2016). Mantıksal olarak güvenliği sağlamada yardımcı bir fonksiyonunun bulunduğu tartışılmaz bir gerçektir ve sınır duvarlarının yardımcı olduğu konusunda hemen hemen büyük bir mutabakat vardır. Ancak tamamen engelleme konusundaki işlevi konusu çok tartışmalıdır. Yardımcı bir işlevi olsa da maliyetli, yavaş ilerleyen ve sadece sorunu başka bir alana kaydırıp belli bir müddet erteleyen bir araç olduğu öne sürülmektedir.

Sınır telleri ya da duvarlarının göç hareketlerini ne şekilde etkilediği bazı çalışmalarda empirik olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu konudaki çalışmalar daha çok ABD (Amerika Birleşik Devletleri)-Meksika sınırına örülen sınır telleri üzerine odaklanmıştır. Bunlardan Şikago İllinois Üniversitesinden Benjamin Feigenberg'in anketlere dayanarak yaptığı bir çalışmada 2007-2010 arasında örülen sınır telinin ABD-Meksika göçü üzerindeki etkisini ölçen çalışmada; 2007-2010 arasında örülen sınır telinin, sınırdaki bulunan Meksika kasabası sakinleri arasındaki göç eğilimini %27, bu kasabalara komşu olan kasaba sakinleri arasındaki göç eğilimini %15 ve sınıra komşu olmayan sınıra uzak yerlerdeki göç eğilimini ise %35 oranında azalttığını ortaya koymaktadır. 2003-2013 arasında yapılan anketlerden elde edilen verilere dayanılarak yapılan bu çalışmada; sınır telinin örülmesinden sonra, ABD'deki düzensiz göçmen sayısının azaldığı ortaya konulurken, sınır telinin göçmenleri alternatif geçiş yollarını kullanmaya ittiği iddia edilmiştir. Göç etme kararındaki caydırıcı etkisinin en çok da vasıfsız Meksikalı göçmenler üzerinde etkili olduğu ileri sürülmüştür (Feigenberg, 2020: 106-136).

Yine aynı konuda yapılan bir başka çalışmada ise; sınır telinin göçmenlerin göç edip etmeme kararını etkilemediğini ve 2005-2015 arasındaki azalmanın sadece %5'inin sınır teli kaynaklı olduğu ortaya konulmaktadır. 5.7 milyon göçmenin karşılıklı göç akışlarının anketlerle birleştirildiği bu çalışmada; diğer çalışmada ortaya konulduğu gibi sınır telinin göç rotalarını ve ABD'de göç edilecek varış yerini değiştirdiği ileri sürülmüştür (Allen, Dobbin ve Morten, 2019: 1-32).

Benzeri bir tahlil Macaristan'ın 2015 yılında Sırbistan ve Hırvatistan sınırlarına örmeye başladığı sınır telleri üzerinden de yapılabilir. Telin tamamen bitirildiği Mart 2016'dan önce yakalanan düzensiz göçmen sayısı 3.528 iken Nisan 2018 ayında yakalanan düzensiz göçmen sayısı sadece beş olmuştur (NBC News, 2018). Aynı yorumlar Bulgaristan'ın Türkiye sınırına ördüğü teller açısından da yapılmakta, bu bariyerin Bulgar sınırını tercih edilmekten çıkardığı, göçmenleri daha çok Yunan sınırına ittiği ileri sürülmektedir (Radio Bulgaria, 2018).

İsrail'in Gazze'ye inşa ettiği duvar ve Filistinlilerin bunu aşmak için kazdıkları tüneller sık sık bu duvarların ne kadar aşılamaz olduğu konusunu da gündeme getirmekte, sınır duvarlarının işe yararlılığını savunan çevrelerin argümanlarını çürütmektedir (Cohen, 2019; Jones, 2016). Kontrolü ve gözetlemeyi zorlaştıracak derecedeki duvarların iniş ve çıkış için gerekli iki merdivenle aşılabileceği gerçeği kendini dayatmaktadır ya da dağlık ve engebeli yer şekillerinden dolayı duvar inşasının mümkün olmadığı sınır bölümlerinin duvar inşa edilen bölüm yerine kullanılabilmesi gerçeği de rota değişikliği gerçeğini dayatmaktadır (Deniz, 2021; Jones, 2016).

Bütün bu verilerden üç sonuç ortaya çıkmaktadır;

1. Düzensiz göçmen akışının yaşandığı sınır hattı çok uzun ve engebeli ise; bütün sınıra tel ya da duvar örülmesi mümkün olmadığından, örülü olan hattın faydası düşmektedir. Uzun sınır hattının tamamının duvar ve tellerle örülmesi durumunda ise bütün bu hattın gözetilmesi, insan kaynağı, teknoloji kaynağı, devriye yolları ve hendekler gibi duvar dışı gereksinimler duvarın faydasını düşürmektedir (Jones, 2016).
2. Duvarlar ve teller kolay geçiş yollarını kapattığından, göçmenler daha zor şartlarda sınırı geçmeye çalışmakta bu da ölümleri artırmaktadır. 2015'te birçok AB üyesi ülkenin sınırlarına duvar örmesi sonucu Balkan ve Doğu Avrupa rotası kapanmış, göçmenler daha çok Akdeniz'i kullanarak AB topraklarına geçmeye çalışmışlardır. Bu da 2015'te 3.771, 2016'da yaklaşık 3.000 göçmen ölümüne sebep oldu. 2006'dan önce en yüksek ölüm rakamı 800 iken sayıların bu seviyelere çıkması bu durumun kanıtıdır (Jones, 2016). Duvar ve teller göç rotasını değiştirdiğinden, göçmenler aynı ülkenin duvar olmayan başka noktalarından giriş yapmaya başlamakta bu da duvar veya tellerin faydasını düşüren bir başka sebep olmaktadır.

Duvarların altına arabaların dahi kaçak olarak sokulduğu tünel gibi geçiş yollarının kazılması duvarların kısmi olarak atılmasına sebep olmaktadır. ABD-Meksika sınırında ABD'nin inşa ettiği duvarın altında, bazılarında rayların dahi döşendiği, 150 tünelin bulunması ya da İsrail'in Gazze sınırında inşa ettiği duvarın altında onlarca tünelin bulunması bu durumun kanıtıdır (Jones, 2016).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkiye AB ile 2005'te başladığı müzakere sürecinden sonra sınır yönetimi ve güvenliği konusunda büyük bir çaba içine girmiştir. Köklü bir değişim gerçekleştirecek birçok hedef planlanmış olsa da bunların çok azı gerçekleştirilebilmiştir. Daha önce de söylendiği üzere AB tarafından Türkiye'den talep edilen en önemli iki öncelik; merkezi sivil bir kurumun oluşturulması ve sivil bir kolluk gücünün oluşturulmasıdır. Bunlardan birincisi için İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nün koordinasyon ile ilgilenmesi adımı bir ilk adım niteliği oluştururken sivil bir polis gücünün oluşturulması için henüz personel eğitimi dışında hiçbir adım atılmamıştır. Bunda genellikle doğu sınırlarının dağlık ve engebeli olması, komşu ülkelerin ve bölge ülkelerinin sık sık siyasi istikrarsızlıklar yaşaması gibi sebepler etkili olmuştur. Doğu ve Güneydoğu'daki sınır güvenliğinin oluşturulacak sivil güvenlik birimine devredilmesi bu sebeplerden dolayı riskli görülmekte ve bu adımın atılmasında gecikmeler yaşanmaktadır. Yani Türkiye'nin kurumsal anlamda parçalı kurumsal yapısı devam etmekte, sınırlarla ilgili sivil ve uzman bir kurumun oluşturulması hedefinde ise çok kısmi bir ilerleme sağlanmıştır.

Kurumsal dönüşümün yanında sınır güvenlik ve gözetleme kapasitesini artırma çabasının bir sonucu olan önemli adımlardan biri sınır duvarlarının örülmesi olmuştur. Türkiye'nin İran sınırına duvar örmesi göçü azaltmada büyük bir fayda sağlayacaktır. Ancak çalışmada dünyanın çeşitli ülkelerinden duvar örnekleriyle de gösterildiği üzere bu önlem göç akınlarını tamamen durdurmaya yetmeyecektir. Özellikle Türkiye-İran sınırının zorlu coğrafi koşulları ve duvar örülemeyen kısımlar göz önünde bulundurulduğunda, sınırdan kaçak geçişlerin kaçınılmaz olacağı aşikardır. Sadece duvar örülemeyen engebeli ve dağlık alanlardan olabilecek geçişler değil, sınır duvarlarının göç rotasını değiştirip göç akınını başka bölge ya da sınırlara kaydırması özelliği de bu durumda ortaya çıkabilecek bir diğer sorundur. Bu durum da yine bazı ülkelerin sınır duvarı uygulamaları üzerinden gösterildi. Bu manada Türkiye'nin sınırı duvar örmesi, göçü azaltmada büyük bir fayda sağlayacak olsa da duvar örülemeyen bölgelerden kaçak geçişlerin olması ve rota değişikliği ile göçün Türkiye'nin kuzeydoğu sınırlarına kayması riskleri göz önünde bulundurulmalıdır. Duvarsız alanların göçmen geçişlerini de engelleyecek derecede sarp ve dağlık olması durumunda ise göçmenlerin İran üzerinden Ermenistan ya da Gürcistan'a geçip buralardan Türkiye'ye girebileceği problemini ortaya çıkarabilecektir.

Sadece rota değil; duvar ya da tel ile beraber hendek, yol, aydınlatma, insan kaynağı ve teknolojik donanım gereksinimlerinin yine elverişsiz coğrafi koşullardan dolayı sağlanamaması İran

sınırına örülen duvarın etkinliğini düşürücü rol oynayabilecektir. Sınır hattı ve örülen duvarın çok uzun olması gözetimi zorlaştırdığından duvar hattından tüneller aracılığıyla geçiş riskini doğurmaktadır. Yüksek rakım ve iklim şartlarının zorlaştırıcı etkisi de göz önünde bulundurulduğunda duvar boyunca göçmen geçişinin engellenmesi oldukça zorlaşmaktadır.

İran sınırına örülen duvarın hali hazırda düzensiz göç geçişlerini hangi oranda azalttığına ya da göç rotasını değiştirip değiştirmediğine dair yeterli istatistiki bilgi mevcut değildir. Bu çalışmanın temel amaçlarından birisi; duvarın örülen kısmının göç rotası değişikliğine sebep olup olmadığını ortaya koymak olsa da bu durumun tespiti için gerekli olan verilerin ilgili kurumlar tarafından gizlilik gerekçesi ile sunulmaması çalışmanın amacının gerçekleştirilmesini engellemiştir.

Sınır duvarının göç rotası değişikliğinin yanı sıra düzensiz göçmen geçişlerini de ne kadar etkilediğine dair somut veriler mevcut değildir. Sadece bazı valiliklerin, il içinde yakalanan göçmen sayıları üzerinden duvarın efektifliğine yönelik tahminleri mevcuttur. Örneğin Ağrı'da, il sınırları dahilinde, 2021'de yakalanan göçmen sayısı, 2020 yılında yakalanan göçmen sayısına göre %60 azaldığı iddia edilmektedir. Bu azalış duvarın örülmesine dayandırılmaktadır. Ancak bu yıllarda covid-19 pandemisinin sürdüğü ve bu durumun devletler arası geçişleri büyük oranda azalttığı düşünüldüğünde; bu azalışın tamamıyla duvarın örülmesine bağlanması bilimsel açıdan doğru bir yaklaşım olmamaktadır. Yine göçmen yakalama oranlarının %750 oranında gümrük kapılarında gerçekleşmeye başlaması (Anadolu Ajansı, 2021), örülen duvardan dolayı geçemeyen göçmenlerin gümrük kapılarından geçmeye çalışmasına bağlanarak, sınır duvarının faydasına yönelik olumlu tahminler yapılmaktadır. Bu veriler duvar hakkında kısmen olumlu bir tablo ortaya koysa da; tam ve kesin bir yaklaşım için kurumların ellerindeki istatistiki verileri paylaşmalarına ve bunlara dayanan bilimsel çalışmaların yapılmasına bağlıdır.

Yazarlık Katkısı

Çalışma tek yazarlıdır.

Etik Kurul Beyanı

Etik kurul izni gerektiren bir yöntem kullanılmamıştır.

KAYNAKÇA

- AB Başkanlığı (2021). İller İdaresi Genel Müdürlüğünün Ulusal Koordinasyon ve Ortak Risk Analizi Merkezi'nin (UKORAM) Kurumsal Kapasitesinin Desteklenmesi. <https://ab.gov.tr/iller-idaresi-genel-mudurlugunun-ulusal-koordinasyon-ve-ortak-risk-analizi-merkezinin-ukoram-kurumsal-kapasitesinin-dest-52511.html> adresinden 16.04.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (1999). 1999 Düzenli Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_1999.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2000). 2000 Düzenli Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2000.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2011). Türkiye 2011 İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden 07.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2012). Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden 19.11.2021 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2013). Türkiye 2013 İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden 07.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2014). Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden 22.05.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2016). Türkiye 2016 Raporu. https://www.ab.gov.tr/files/pub/2016_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden 19.11.2021 tarihinde erişildi.

- AB Komisyonu (2019). 2019 İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2019_trkiye_raporu-tr.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2019). 2019 İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2019_trkiye_raporu-tr.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2021). 2021 İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/siteimages/2021_trkiye_raporu-tr.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Komisyonu (2021). 2021 İlerleme Raporu. https://www.ab.gov.tr/siteimages/2021_trkiye_raporu-tr.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Konseyi (2001). 2001 Katılım Ortaklığı Belgesi. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/Kob/Turkiye_Kat_Ort_Belg_2001.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Konseyi (2006). 2006 Katılım Ortaklığı Belgesi. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/Kob/Turkiye_Kat_Ort_Belg_2006.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- AB Konseyi (2008). 2008 Katılım Ortaklığı Belgesi. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/Kob/Turkiye_Kat_Ort_Belg_2007.pdf adresinden 06.02.2022 tarihinde erişildi.
- Ağrı Valiliği (2018). Bakan Soylu, Türkiye-İran Sınırdaki Duvar Yapımını İncelemek Üzere Ağrı'ya Geldi. <http://www.agri.gov.tr/bakan-soylu-turkiye-iran-sinirindaki-duvar-yapimini-incelemek-uzere-agriya-geldi> adresinden 13.02.2022 tarihinde erişildi.
- Allen, T.; Dobbin, C. ve Morten, M. (2019). Border Walls. https://web.stanford.edu/~memorten/ewExternalFiles/Allen_Dobbin_Morten_BorderWalls.pdf adresinden 15.02.2022 tarihinde erişildi.
- Anadolu Ajansı (2021). Huduttaki Güvenlik Duvarı Sınırdan Kaçak Geçişleri Engelledi. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/huduttaki-guvenlik-duvari-sinirdan-kacak-gecisleri-engelledi/2462017> adresinden 30.08.2022 tarihinde erişildi.
- Avcı, M. (2018). Entegre Sınır Yönetimi Kavramı ve Türkiye'ye Uygulanabilirliği. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 0(185), 35-36.
- Benedicto, A. R.; Akkerman, M. ve Brunet, P. (2020). *A Walled World Towards A Global Apartheid*. Barcelona: Centre Delàs d'Estudis per la Pau.
- Bozkurt, Ö. (2018). Sınır Yönetimi Alanında Yapılan Çalışmalar Sınır ve Göç Yönetimi. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 0(185), 19-29.
- Cohen, R. S. (2019). What Border Walls Can and Cannot Accomplish. <https://www.rand.org/blog/2019/01/what-border-walls-can-and-cannot-accomplish.html> adresinden 16.02.2022 tarihinde erişildi.
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. Resmî Gazete (10.07.2018, sayı: 30474). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf> adresinden 04.02.2022 tarihinde erişildi.
- Deniz, O. (2021). Türkiye-İran Sınırına Duvar: Göçmenler Yeni Rotalar Belirliyor. <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-iran-s%C4%B1n%C4%B1r%C4%B1na-duvar-g%C3%B6%C3%A7menler-yeni-rotalar-belirliyor/a-58908674> adresinden 16.02.2022 tarihinde erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2003). Türkiye İçin Katılım Ortaklığı Belgesi. https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/Kob/Turkiye_Kat_Ort_Belg_2003.pdf adresinden 17.11.2021 tarihinde erişildi.
- Düzensiz Göç Başkanlığı (2022). *Düzensiz Göç*. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden 01.07.2022 tarihinde erişildi.
- European Union Agency (2020). Migration: Fundamental Rights Issues at Land Borders. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-land-borders-report_en.pdf adresinden 15.02.2022 tarihinde erişildi.

- Feigenberg, B. (2020). Fenced Out: The Impact of Border Construction on US-Mexico Migration. *American Economic Journal: Applied Economics*, 12(3), 106–139.
- FRONTEX (2022). Origin and Tasks. <https://frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/origin-tasks/> adresinden 05.02.2022 tarihinde erişildi.
- Hakkari Valiliği (2019). Valimiz Sayın Akbıyık, İran Sınırındaki Güvenlik Yolları ve Duvarlarını İnceledi. <http://www.hakkari.gov.tr/valimiz-sayin-akbiyik-iran-sinirindeki-guvenlik-yollarini-ve-duvarlarini-inceledi> adresinden 13.02.2022 tarihinde erişildi.
- İçişleri Bakanlığı (2021). Bakanımız Sn. Soylu Van-İran Sınırında Yapılması Planlanan Sınır Duvarlarıyla İlgili İncelemelerde Bulundu. <https://www.icisleri.gov.tr/bakanimiz-sn-soylu-van-iran-sinirinda-yapilmasi-planlanan-sinir-duvarlariyla-ilgili-incelemelerde-bulundu> adresinden 13.02.2022 tarihinde erişildi.
- İller İdaresi Genel Müdürlüğü (2022a). Teşkilat Şeması. <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/teskilat-semasi> adresinden 07.02.2022 tarihinde erişildi.
- İller İdaresi Genel Müdürlüğü (2022b). Sınır Yönetimi Alanında Yürütülen Projeler. <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/sinir-yonetimi-alaninda-yurutulen-projeler> adresinden 07.02.2022 tarihinde erişildi.
- Jones, R. (2016). Borders and Walls: Do Barriers Deter Unauthorized Migration? <https://www.migrationpolicy.org/article/borders-and-walls-do-barriers-deter-unauthorized-migration> adresinden 16.02.2022 tarihinde erişildi.
- Kazel, E. ve Bayartan, M. (2021). Siyasi Coğrafya Açısından Türkiye'nin Sınır Güvenliği: Batı Kara Sınırları. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 201-219.
- Leggeri, F. (2021). Who We Are; Foreword. <https://frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/foreword/> adresinden 05.02.2022 tarihinde erişildi.
- Özler, Z. (2010). AB'de ve Türkiye'de Sınır Yönetimi, İKV Değerlendirme Notu 16. <https://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/16-ab-ve-trde-sinir-yonetimi-zeynep-ozler-nisan-2010.pdf> adresinden 04.02.2022 tarihinde erişildi.
- Radio Bulgaria (2018). The Bulgarian-Turkish Border is Less and Less Preferred by Migrants, Update. <https://bnr.bg/en/post/101008043/the-bulgarian-turkish-border-is-less-and-less-preferred-by-migrants#:~:text=All%20Rights%20Reserved,.The%20Bulgarian%2DTurkish%20border%20is%20less,less%20preferred%20by%20migrants%2C%20update&text=A%20little%20over%205%2C000%20illegal,Bulgarian%20News%20Agency%20BTA%20reports> adresinden 05.02.2022 tarihinde erişildi.
- Resmî Gazete (1949). 5542 Sayılı İller İdaresi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf> adresinden 04.02.2022 tarihinde erişildi.
- Resmî Gazete (2010). Başbakanlık Entegre Sınır Yönetimi Genelgesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100526-5.htm> adresinden 07.02.2022 tarihinde erişildi.
- Resmî Gazete (2010). Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında 6004 Sayılı Kanun. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/07/20100713-3.htm> adresinden 06.12.2021 tarihinde erişildi.
- Savunma Sanayi Dergilik (2020). Hakkari-İran Sınırı Modüler Beton Duvarla Örülüyor. <http://ssdergilik.com/tr/HaberDergilik/Hakkari-iran-siniri-moduler-beton-duvarla-oruluyor> adresinden 13.02.2022 tarihinde erişildi.
- T.C. Başbakanlık (2006). Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin Uygulanmasına Yönelik Ulusal Eylem Planı. <https://docplayer.biz.tr/2573591-Turkiye-ngn-entegre-sinir-yonetimgm-stratejsgngn-uygulanmasina-yonelgk-eylem-plani-gelggtgrglmesgne-destek-projesg.html> adresinden 07.02.2021 tarihinde erişildi.
- T.C. İçişleri Bakanlığı (2015). Sınır Yönetimi Daire Başkanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Bünyesinde Çalışmalarına Başladı. <https://www.icisleri.gov.tr/sinir-yonetimi-daire-baskanligi-iller-idaresi-genel-mudurlugu-bunyesinde-calismalarina-basladi> adresinden 07.02.2022 tarihinde erişildi.
- The Economist (2015). Boundary Walls and Fences Worldwide. <http://infographics.economist.com/2015/fences/> adresinden 16.02.2022 tarihinde erişildi.

-
- TRT Haber (2021). İçişleri Bakan Yardımcısı Çataklı'dan Sınır İhlali İddiasına İlişkin Açıklama. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/icisleri-bakan-yardimcisi-cataklidan-sinir-ihlali-iddiasina-iliskin-aciklama-595328.html> adresinden 14.02.2022 tarihinde erişildi.
- UN DESA (2019). Population Facts 2019/4. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationStock2019_PopFacts_2019-04.pdf adresinden 19.05.2021 tarihinde erişildi.
- Van Valiliği (2021). İran Sınırındaki Güvenlik Önlemleri Basına Anlatıldı. <http://www.van.gov.tr/iran-sinirindaki-guvenlik-onlemleri-basina-anlatildi> adresinden 13.02.2022 tarihinde erişildi.
- Vernon, V. ve Zimmermann, K. F. (2021). Walls and Fences: A Journey through History and Economics. (Ed. K. Kourtit vd.). *The Economic Geography of Cross-Border Migration* İçinde (s. 33-53). Swiss: Springer.
-